

Gramscin "kulttuurinen ryhmittymä" kommunistista puoluetta (s. 130).

Yleisemmin vaikuttaa siltä, että Gramscin senaikaista italialaista lehdistöä koskeneet ongelmat liittyivät lehden kasvatuksellisiin tehtäviin ja käytännöllisiin levikin ja lehden teknillisen tekemisen kysymyksiin pääpainon ollessa tekniikassa ja taloudessa. Siten on vaikea yksioikoisesti päätyä näistä teksteistä journalismin periaatteisiin.

Raimo Blom

Ainesta olisi enempäänkin

KASARI, Heikki. Television katsomisen säännönmukaisuuksia Suomessa. Lisensiaattityö, Helsingin yliopiston tiedotusopin laitos, 1984.

Heikki Kasarin lisensiaattityö liittyy erääseen viestinnän tutkimuksen vanhimmista traditioista: joukkoviestinnän yleisötutkimukseen. Siinä tarkastellaan joukkoviestinnän yleisön määriä ja demografisia ominaisuuksia sekä yleisön viestintäkäyttäytymistä.

Traditionaalisuudestaan huolimatta Kasarin aihe ei ole suinkaan tutkimuskohteena triviaali. Päinvastoin, viime vuosina on käyty kiivastakin tieteellistä väittelyä nimenomaan television katsomisen perusteista. Aihe on myös yhteiskunnallisesti hyvin tärkeä, koska televisiosta on tullut hallitseva joukkoviestin. Viestintä- ja kulttuuripoliittisesti on hyvin tärkeätä tietää, miten ihmiset valitsevat katsottavansa.

Kasari tarkastelee suomalaisen television katsomisen säännönmukaisuuksia vuodesta 1960 saakka suoritetun päivittäisen paneelitutkimuksen tietojen perusteella. Aineistosta suoritettiin erittelyjä vuosilta 1982-83.

Tutkimuksen teoreettisena lähtökohdana on vastakohtaisuus "valitsevan katsomisen" ja "valikoimattoman katsomisen" välillä. Kumpaakin näkemystä edustaa joukko erilaisia malleja: edellistä esim. "käyttö-hyöty" -malli ja jälkimmäistä "kultivaatiomalli".

Kiivain opillinen riita viestinnän tutkijoiden kesken on käyty ns. Annenberg-koulukunnan (Gerbner) edustaman kultivaatiomallin pätevydestä. Annenberg School of Communicationin johtaja George Gerbner esitti amerikkalaisten katsojatilastojen perusteella, että yleisö on passiivinen ja vähän valintaa suorittava. Tällöin televisio muokkaa katsojan maailmankuvaa: esim. paljon televisiota katsova uskoo muita enemmän joutuvansa väkivallan kohteeksi kadulla kulkessaan.

Kultivaatiomalli on joutunut voimakkaan metodisen arvostelun kohteeksi.

Kasari osoittaa, että muualla suoritettut tutkimukset eivät juuri tue Gerbnerin näkemystä. Ainoa Gerbneria jotenkin tukeva tutkimustulos on ns. Ehrenbergin ryhmällä Englannissa. Heidän mukaansa englantilainen tv:n katselu on pääasiassa tottumukseen perustuvaa.

Kasari on halunnut tarkastella, antaa-ko suomalainen katsomiskäyttäytymisen aineisto tukea "valitsevalle katselulle" vai "valikoimattomalle katselulle".

Tutkimusasetelma ja tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa käytetty aineisto on televisioyhtiön (MTV) muihin tarkoituksiin keräämää aineistoa. Se soveltuu kuitenkin tämännäköiseen tutkimukseen, koska saatu tieto on varsin neutraalia numerotietoa katsomiseen käytetystä ajasta 15 minuutin jaksoina. Ohjelmistosta on puolestaan saatavissa vastaavat ohjelmatiedot, kun kellonaika ja käytetty kanava tunnetaan.

Paneelitutkimuksen etuna on ajallisten muutosten seuraamisen mahdollisuus. Sama henkilö pitää päiväkirjaa pitkät ajat, joten tilapäiset uutuusvaikutukset eliminoituvat havainnoista pois.

Kasari käyttää aineistosta summattietoja, mutta esimerkin vuoksi irrottaa joukosta myös muutaman yksittäisen päiväkirjan joita eritellään.

Tilastollisten perustietojen ohella Kasari käyttää erittelyssään korrelaatio- ja regressioanalyysiä.

Kasari esittää lähtökohtanaan kolme tutkimushypoteesia:

- (1) että televisiokatsomisen eri selitysmallit saattavat olla peräisin käytetyistä tutkimus- ja analyysimenetelmistä,
- (2) että valinta on suomalaisen katsomiskäyttäytymisen perusolottuvuus ja
- (3) että vaikka tottumusta voi ilmetä, se ei ole leimaa antava piirre suomalaisessa aineistossa.

Olettamukset eivät ole "naiveja" tai satunnaisia, vaan perustuvat Kasarin aikaisemmin tekemään tutkimustyöhön.

Käsittely ja tulokset

Kasari osoittaa, että suomalainen aineisto ei tue Gerbnerin kultivaatiomallia. Kun Gerbner väittää, että televisio muokkaa yleisön maailmankuvaa, niin Kasarin tulokset viittaavat - tosin epä-

suorasti - pikemminkin siihen, että ohjelmat valitaan maailmankuvan mukaan. Suomalainen television katsoja on selvästi valikoiva. Valikoimatontakin yleisöä on, mutta se on pieni osa kokonaisuudesta. Siten "valikoivan katselun" malli saa tukea.

Kasarin mukaan eniten katsova ryhmä on yli 50-vuotiaat, joiden katselun sisältö kuitenkin poikkeaa keskiarvosta.

Näyttää myös siltä, että katsomis- mallit ovat ainakin osittain syntyneet eri tutkimusmenetelmien ja erilaisten aineistojen perusteella. Esimerkiksi se, että Suomessa katsotaan paljon vähemmän televisiota kuin USA:ssa tai Englannissa, saattaa vaikuttaa tutkimustulokseen.

Kasarin mukaan tulokset näyttävät tukevan erityisesti Wiion (1975) esittämää viestinnän kontingenssimallia, jonka mukaan viestintäkäyttäytyminen on riippuvainen monista järjestelmään kuuluvista tilannetekijöistä ja järjestelmän rajoitteista.

Kasari hallitsee aineistonsa hyvin ja hän käyttää menetelmiä jokseenkin moitteetta. Joskus tosin johtopäätökset perustuvat mielestäni liian pieniin korrelaatioiden eroihin tai liian pieniin korrelaatioiden itseisarvoihin: korrelaatioiden tilastollinen merkitsevyys ja korrelaation itseisarvo sekoittuvat.

Pahin moite työtä kohtaan on esitettyvä rakenteen selvydestä. Vaikka Kasari alussa esittelee tutkimusongelmansa hyvin, niin lukija saa kulkea aika pitkälle, ennen kuin saa selvää, mitä tekijä aikoo tehdä. Myös itse tutkimushypoteesit ovat tavallaan liian yleisiä. Olisi ollut ehkä hedelmällisempää, jos ongelmat olisi hajoitettu osaongelmiksi eli olisi lisätty olettamuksia, joita sitten olisi testattu.

Rakenteelta olisi vaadittu lisää jäntevyyttä ja täsmällisyyttä.

Luettavuutta olisi myös voinut parantaa huomattavasti. Lukijan on usein hyvin vaikeata seurata erittelyn kulkua, koska vertailuja on "loputtomasti" ja on vaikea hahmottaa, mikä ohjelma ja aika korreloi minkäkin muuttujan kanssa. Tätä olisi voinut suuresti auttaa graafisin keinoin, muuttujien keskinäisiä suhteita olisi voinut esittää kuvioin ja korrelaatioiden vertailuja esim. histogrammien muodossa.

Runsas taulukkoaineisto on - sinänsä oikein - liitteenä, mutta lukijaa olisi helpottanut, jos asianomaisissa kohdissa olisi ollut lyhyet tiivistelmätaulukot. Nyt lukija joutuu hyppimään tekstin ja liitteiden välillä, jos haluaa seurata tutkimuksen kulkua. Ammattitutkijana - Kasari on MTV:n tutkimuspäällikkö - Kasarilla on vaikeuksia asettua eiammattilaisen lukijan asemaan.

Kasarin haittana on selvästi ollut runsauden pula. Harvinaisen laaja tutkimusaineisto on vienyt häntä moneen suuntaan.

Teoreettiset näkökohdat

Kasarilla on hyvä teoreettinen lähtöasetelma. Hän ei kuitenkaan käytä sitä täysin mitoin hyväkseen. Hänen oma mallirakennelmansa jää kovin vaatimattomaksi, vaikka aineistoa olisi ollut "Gerberin vaihtoehdolle".

Samoin jäävät kovin vähälle tulosten ohjelmapoliittiset seuraukset, joilla nimenomaan olisi suurta yleistä mielenkiintoa.

Katsonkin, että tässä on kyseessä välityö, joka tulisi mahdollisimman pian täydentää väitöskirjaksi. Englanniksi kirjoitettuna, turhan yksityiskohtaisesta erittelystä siivottuna (se jää liseniaattityön osalle) ja vahvemmallalla teoreettisella panoksella työstä voi tulla merkittävä kansainvälinen puheenvuoro televisiota koskevassa viestintäkeskustelussa.

Osmo A. Wiio

BECK, Peter J.

History and current events : a historian and the media during the 1982 Falklands war. - Current Research on Peace and Violence 7 (1984)2-3, 165-179.

BJÖRKQVIST, Kaj

Väkivaltaelokuvat, ahdistuneisuus ja aggressiivisuus. - Psykologia 20(1985)1, 9-12.

ESKOLA, Seikko

Suomi sveitsiläisessä laatu-lehdessä 1940-luvun jälkipuoliskolla. - Teoksessa: Katsoaksia, tulkintoja, näkemyksiä historialta historioitsijalle / toim. Marjatta Hietala, Päivi Setälä, Matti Viikari. - Hki : Suomen historiallinen seura, 1984. - (Historiallinen arkisto ; 82) s. 37-50.

HELLMAN, Heikki

Diskon nousu ja ravintolamusiikki. - Alkoholipolitiikka 50(1985)1, 23-30.

HOOK, Glenn D.

Militarization and language : the case of Japan. - Current Research on Peace and Violence 7(1984)2-3, 90-104.

ILMARINEN, Maaret (ed.)

Sport and international understanding. - Heidelberg : Springer, 1984. - 372 s. Tiedustelut: Liikuntatieteellinen Seura 90-640 306. - Hintaa 98 DM.

KAVALEFF, Anette

Hyvästä rekisteritavasta ja sen suhteesta rekisterien yhdistämiseen ja julkisuusperiaatteeseen. - Oikeus 13(1984)3, 197-201.

KINNUNEN, Matti

Aspects of the historiography of American newspaper journalism. - Tampere : University of Tampere, 1984. - (3), 30 s. - (Department of Journalism and Mass Communications, Publications, Serie C, ISSN 0358-4593 ; 6/1984). ISBN 951-44-1637-6

KIRJA 1984 / Esko Häkli ... (et al.). - Porvoo & Hki : WS, 1984. - 186 s. : kuv., taul.

ISBN 951-0-12487-7